

найбільш ефективними є рівномірно-поступові та за певних умов вузьколісо-сичні рубання з шириною лісосік до 50 м з використанням природозберігаючих засобів трелювання. При проведенні першого прийому рівномірно-поступового рубання за відсутності під наметом лісу самосіву та дрібного підросту бука слід формувати деревостан спрощеної вертикальної структури, вирубуючи нижній ярус та перерослі і неблагонадійні екземпляри. Вибірка дерев повинна проводитись відносно рівномірно, без утворення великих за площею "вікон", які потім інтенсивно заростають трав'яною та чагарниковою рослинністю. При цьому, повноту деревостану перед кінцевим прийомом не слід знижувати менше 0,5. З метою сприяння відновленню, перший прийом поступового рубання доцільно здійснювати у врожайні для головної породи роки.

Основним способом відновлення в чистих букових лісах із врахуванням особливої лісівничої ролі початкового прийому поступового рубання має бути природний. На вирубці повинен переважати густий самосів та підріст попередньої генерації віком 5-7 років. У дубово-грабово-букових типах необхідно створювати часткові культури дуба звичайного як однієї з типотвірних порід. У змішаних шпильково-букових лісах відновлення може бути як природним, так і штучним. Тут має оцінюватися реальний стан вирубок відносно наявної чисельності та якості підросту, його проективного розташування на площі, а також можливість та необхідність підвищення продуктивності насаджень шляхом введення цінних деревних порід.

Зокрема, на вирубках, де самосів і підріст середньої густоти має нерівномірне і групове розташування по площі, а також в місцях транспортування деревини (волоки, верхні склади), доцільно створювати часткові лісові культури. Посадку суцільних лісових культур на букових вирубках слід приурочувати до ділянок, де підріст господарсько цінних порід рідкий або відсутній.

### Література

1. Украинские Карпаты. Природа. – К.: Наук. думка, – 1988. – С. 72.
2. Парпан В.І., Вігер Р.М. Букові ліси Опілля, їх природне відтворення// Науковий вісник. 36. наук. – техн. праць. Вип. 9.10. – Львів: УкрДЛТУ, – 1999. – С. 266-271.
3. Рекомендации по совершенствованию лесовосстановления в дубовых и буковых лесах Карпат при современных способах рубок и технологии лесозаготовок. – Ивано-Франковск: Карпатский филиал УкрНИИЛХА, – 1988. – 16 с.

УДК 630.\*2

*Н.О. Самойлова, Л.В. Димчук – Вінницька лісова науково-дослідна станція*

### РІСТ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО В КОРИДОРАХ РІЗНОЇ ШИРИНИ

Наведені результати досліджень на постійній пробній площі показали, що найсприятливіші умови для росту дуба звичайного склалися на секціях, де освітлення проводились 3-х і 4-х метровими коридорами.

*N.A. Samoylova, L.V. Dymchuk – Vinnitsa Forestry Research Station of UkrNDILHA*

### The growth of the oak usual at the different size passages

Given results of research at the permanent sample area proved that the most favorable conditions for oak usual growth have become proved at the areas which had been lighted up with 3-th and 4-th meters passages.

За допомогою рубок догляду за лісом лісівники формують насадження за складом, формою, якістю деревини, швидкістю росту та продуктивністю.

В умовах грабових дібров Поділля, де є різноманітні щодо швидкості росту і господарської цінності породи, формувати насадження рубками догляду необхідно з раннього віку. При цьому слід враховувати особливості росту і розвитку деревостанів, біологічні властивості деревних порід. Догляд за лісом тут спрямований на вирощування високопродуктивних мішаних за складом та складних за формою насаджень з перевагою дуба і збереженням його супутників – ясеня, клена, граба, липи.

У період до 30 років рубки догляду повинні забезпечити підвищення енергії росту молодих дубків й розсіяне освітлення крони, вільний доступ до верхинного пагона, підвищення вологості і температури повітря. А це вимагає утворення навколо дуба так званої "шуби" зі супутніх деревних та чагарникових порід.

Після 30 років добиваються підвищення освітленості усієї крони дуба з метою збільшення асиміляційної поверхні і кращого утворення зеленої маси листя. Крони дуба визволяють від бокового затінення.

Правильно проведені рубки догляду прискорюють термін вирощування дерев, тому що зі зменшенням на одиницю площі кількості дерев кожне з них отримує більшу площу живлення і починає інтенсивно рости. Разом з цим головною перевагою рубок догляду за лісом є те, що при їх проведенні отримуємо додаткову деревину, приречену за відсутності догляду на природний відпад.

Аналіз багаторічних спостережень показав, що перші освітлення доцільно проводити з дво-, трирічного віку коридорним методом. Подальші освітлення проводяться через 2-3 роки по старим коридорам, збільшуючи висоту зрізу.

Вивчення цих питань на Вінницькій лісовій науково-дослідній станції проводиться з 1970 р. на постійній пробній площі, закладеній у Вінницькому ЛВК в умовах свіжих грабових дібров у віці освітлення.

Мета закладення: пошук оптимального методу освітлення дуба.

Часткові культури дуба створені за схемою 6х0,5 м способом посіву.

Рельєф рівний. Тип умов місцезростання Д2. Ґрунт світло-сірий лісовий, легкосуглинистий.

На даній ділянці в 1966 р. було вирубано насадження 50 років зі складом 302Яс3Б2Бр + Кл.. Дев'ятнадцять посівних місць займав дуб, а двадцять місце – модрина європейська, яка до часу закладання пробної площі повністю випала.

Культури зімкнулись в 1968 р. У 1969 р. було проведено перше освітлення.

Постійна пробна площа має такі секції:

- секція "1" – догляд за дубом 2-метровими коридорами;
- секція "2" – догляд за дубом 3-метровими коридорами;
- секція "3" – догляд за дубом 4-метровими коридорами.

Освітлення проводилось не тільки в кулісах, але й в рядах дуба. У кулісах вирубувались малоцінні швидкоростучі породи (верба, осика, береза). У рядах дуба вибирались відстаючі в рості дерева.

З 10-річного віку проводився догляд за дубом, його супутниками і підгоном коридорами. Вирубувались дерева, які переростали дуб.

У більш старшому віці (з 21 року) почали формувати складні і змішані насадження, де дуб виходив би у верхній ярус. У рядах дуба вирубувались дерева, які відстають в рості (дерева ІУ, У класів Крафту). Залишались дерева з прямими стовбурами, не пошкоджені захворюваннями. Ці дерева дадуть в подальшому більший приріст по діаметру, запасу. У кулісах вирубаються усі дерева, які заважають росту дуба.

У табл. 1 наведені дані отримані при останньому спостереженні (2000 рік).

**Табл. 1. Таксаційні показники та співвідношення між параметрами дуба звичайного на секціях "1", "2", "3"**

| Секції | Середній діаметр (Д), см | Середня висота (Н), м | Кількість дерев, шт. | Запас, м3 | Середня площа живлення (S), м2 | Середня площа проєкції крони (Sk), м2 | Середній діаметр крони (Дк), м | Дк/Д, см/м | Д/Н, см/м | Sk/S, м2/м2 |
|--------|--------------------------|-----------------------|----------------------|-----------|--------------------------------|---------------------------------------|--------------------------------|------------|-----------|-------------|
| "1"    | 16,9                     | 20,3                  | 296                  | 76,2      | 25,3                           | 4,2                                   | 1,5                            | 0,09       | 0,8       | 0,2         |
| "2"    | 17,8                     | 20,9                  | 548                  | 184,0     | 17,2                           | 5,7                                   | 1,8                            | 0,10       | 0,9       | 0,3         |
| "3"    | 20,5                     | 21,9                  | 728                  | 261,2     | 14,3                           | 6,3                                   | 1,9                            | 0,09       | 0,9       | 0,4         |

Наведені результати досліджень на постійній пробній площі показали, що найсприятливіші умови для розвитку дуба склались на секціях "2", "3", де освітлення проводилось 3- і 4-метровими коридорами.

**Висновок:** з таблиці видно, що догляд за дубом проведений у віці освітлення дає себе взнаки до теперішнього часу.

На секціях "2" і "3", де освітлення проводилось 3- і 4-метровими коридорами склались найсприятливіші умови для росту дуба.

На секції "1", де освітлення проводилось 2-метровими коридорами, дуб пригнічувався другорядними породами.

### Література

1. Георгієвський Н.П. Рубки ухода за лесом. Гослесбумиздат, 1957.

2. Давыдов А.В. Рубки ухода за лесом. М.: Лесн. пром-сть, 1971.

3. Рекомендації по совершенствованию ведения хозяйства в лесах государственного значения и на землях колхозов и совхозов Подольи.

4. Сенцов С.Н. Рубки ухода за лесом. М., Лесн. пром-сть, 1977.

5. Чернявський М.В., Головашкін В.А., Лук'янець В.А., Ігнатенко В.А. Динаміка росту чистих і мішаних культур різної густоти насадження. "Лісівництво і агролісомеліорація". Вип. 94, 1999.

УДК 627.414

*А.Ф. Ольховський, канд. с.-г. наук – Вінницький транспортний коледж*

## ІЗ ДОСВІДУ ЗАЛІСНЕННЯ ЕРОДОВАНИХ КРУТОСХИЛІВ ПОДІЛЬСЬКОГО ПРИДНІСТРОВ'Я

Представлено результати дослідів по залісненню еродованих крутих схилів Лівобережжя Дністра. Лісові насадження тут були створені у 70-80 рр. минулого століття із застосуванням вибухового способу підготовки посадкових місць, а на невеликих ділянках – шляхом нарізування терас. У найбільш несприятливих умовах застосовували посадковий матеріал із закритою кореневою системою. Проведене у 2001 р. обстеження створених таким способом насаджень показало, що використання цих способів заліснення крутих схилів є ефективним.

*A.F. Olkhovsky*

### From the experience of creation the contraerosion plantations on the sharp slopes

The results of the sharp eroded slopes afforestation on the left side of the river Dnister are presented. Forest stands have been created in 70-80 th of the former century with the explosive method of the sites preparation, and the terraces making on the small plots. At the less favorable soil conditions the seedlings with the closed root system were used. In 2001 the survey of the stands showed that usage of this methods is effektiver.

У 70-80-х роках нами проводилися роботи по залісненню еродованих земель Лівобережжя Дністра. Об'єктами здебільшого виступали еродовані крутосхили – обмежено лісопридатні кам'яністі місця і кам'яністі висипи. У процесі вишукувальних робіт нами була розроблена класифікація кам'янистих берегів, яка передбачала групування всього їх різноманіття за топографічними, ґрунтово-геологічними та іншими ознаками у категорії лісомеліоративної площі (КЛМП). Основою такого групування були способи підготовки посадкових місць.

Згідно з цією класифікацією в Ямпільському, Могилів-Подільському держлісгоспах Вінницької і Новоушицькому держлісгоспі Хмельницької областей була закладена серія дослідницьких культур із застосуванням різних технологічних способів їх створення. У 2001 р. нами була обстежена частина цих культур, створених у місцях із найбільш несприятливими лісорослинними умовами, практично недоступних для машин і механізмів.

1. Культури були створені у 1969 р. під методичним керівництвом Вінницької ЛНДС в Ямпільському ДЛГ на площі 2,9 га, на південному випуклому схилі лівого берега р. Дністер. Крутизна схилу 30-35 °.

Ґрунтовий покрив практично відсутній. На поверхню виходять різної щільності карбонатні материнські породи.